

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАКРИТИКА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Медіакритика
Викладач (і)	Шлемкевич Тетяна Вікторівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	tetiana.shlemkevych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2ef64a9499132e3dc86e
Консультації	Пт.15:00-16:00

Анотація до навчальної дисципліни

Курс «Медіакритика» створений з метою розвитку критичного мислення та аналітичних навичок у відношенні до сучасних медіа-середовищ. Програма охоплює різні аспекти медійної сфери, включаючи журналістику, технології, психологію сприйняття інформації, медіакультуру та суспільні взаємодії.

Предметом вивчення курсу є масмедійний простір та його продукція з точки зору критичного аналізу структури, змісту та впливу на аудиторію.

Курс сприяє формуванню критично мислячих та медіаграмотних громадян, здатних адекватно оцінювати інформаційне середовище, в якому вони функціонують, та свідомо взаємодіяти з медіа.

Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою курсу «Медіакритика» є формування критичного підходу до сприйняття інформації, розвиток умінь аналізу та оцінки медійних продуктів, а також формування свідомого споживання медіа.

Цілі:

- Ознайомити студентів з основами медіакритики як наукової дисципліни;
- Розвинути критичне мислення щодо медійного контенту;
- Навчити методам аналізу та оцінки медійних текстів;

- Підвищити обізнаність щодо ролі медіа в суспільстві та впливу медіа на суспільні процеси;
- Сформуванати навички створення критичних оглядів та рецензій на медіа-продукти.

Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

СК 07. Здатність застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПР 03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР 09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР 10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

ПР 19. застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16

семінарські заняття / практичні / лабораторні	22
самостійна робота	52

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	061 Журналістика	2	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Медіакритика: поняття, генеза та сучасне значення	2	2	8
Тема 2. Жанри й форми медіакритики (від газетної рецензії до Tik-tok-огляду)	2	4	8
Тема 3. Аудиторія і медіа: взаємодія глядача і медіаконтенту.	2	2	6
Тема 4. Критика реклами, кіно і ТБ та стримінгових платформ	2	4	6
Тема 5. Етика медіакритики: від цензури до свободи слова. Баланс між критикою медіа і свободою слова в Україні .	2	4	6
Тема 6. Медіакритика в епоху дезінформації та фейків	2	2	6
Тема 7. Медіакритика і технології. Роль алгоритмів та ШІ у створенні та поширенні контенту	2	4	6
Тема 8. Міжнародні практики медіакритики	2	4	6
ЗАГ.:	16	22	52

Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне опитування, тестування та самостійна робота – 30 балів; Презентація про діяльність спеціалізованих медіакритичних видань – 10 балів ; Контрольна робота – 10 балів; Підсумкова письмова робота (залік) – 40 балів. Провести дебати на тему медіаетики: підготувати аргументи щодо певної етичної дилеми у медіа (наприклад, розголошення приватної інформації) та провести дебати в групах.
---	--

Вимоги до письмових робіт	Письмовий контроль у вигляді контрольної роботи, виконання індивідуальних завдань, реферату, тестування. Виконання письмової роботи передбачає: повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.
Практичні заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента. Завдання :

	1. Аналіз новинного сюжету: обрати новинний сюжет з телебачення або інтернет-ресурсу, проаналізувати його структуру, тональність та можливі упередження. 2. Порівняльний аналіз медіа: порівняти, як різні медіа висвітлюють одну і ту ж подію (наприклад, міжнародні новини) та визначити, які аспекти були виділені або проігноровані. 3. Написання рецензії на фільм чи серіал: оцінити художні та технічні аспекти, а також соціальний вплив медіа-продукту. 4. Критичний аналіз статті: обрати статтю з популярного інтернет-видання та проаналізувати її на предмет упередженості, маніпуляцій або дезінформації.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік) Форма здачі (комбінована).

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Відвідування занять :

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.).

Покликання: <http://surl.li/kedzc>

Для отримання допуску до підсумкового контролю студентів необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, ВУМonline та Coursera за відповідних предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

Покликання : <http://surl.li/dzryl>

Література:

Основна література:

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів : ПАІС, 2000. 180 с.
2. Карпенко В. О. Журналістика: основи професійної комунікації : навч. посіб. Київ : Нора-прінт, 2002. 348 с.
3. Квіт С. Масові комунікації : підручник. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 208 с.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
5. Потятиник Б. Медіакритика в системі журналістської освіти України. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2017. Вип. 42. С. 54–61.
6. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с. (Серія «Медіакритика»).
7. Сулім А. А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. ком. Дніпропетровськ, 2015. 242 с. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_5653aa44bab2a.pdf
8. Чернявська Л. В. Форми медіа-критики у світовому контексті й перспективи її розвитку в Україні. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2017. № 4. С. 201–206.

Допоміжна література:

1. Wardle, C., Derakhshan, H. (2017). *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policymaking*. Strasbourg:

Council of Europe. 107 p. URL: <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>

2. Vosoughi, S., Roy, D., Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, vol. 359, no. 6380, pp. 1146–1151. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>
3. Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи : проєкт «Без кордонів» / ГО «Центр Соціальна дія». Київ, 2015. 64 с.
4. Приступенко Т. О. Теорія журналістики. Етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навч. посіб. Київ : Ін-т журналістики, 2004. 375 с.
5. Різун В. В. Маси : тексти лекцій. Київ : ВГЛ «Обрії», 2003. 118 с.
6. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / за ред. Ю. Бідзілі. Ужгород : Закарпаття, 2007. 224 с.

Інформаційні ресурси:

1. Media Criticism UA. URL: <https://mediakrytyka.blogspot.com/>
2. Детектор медіа. URL: <http://detector.media/>
3. Інститут масової інформації (IMI). URL: <https://imi.org.ua/>
4. MediaLab Online. URL: <http://medialab.online/>
5. Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/>
6. MediaSapiens. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/>
7. StopFake. URL: <http://www.stopfake.org/>
8. Press.pl. URL: <http://www.press.pl/>
9. Wirtualnemedial.pl. URL: <https://www.wirtualnemedial.pl/>
10. The Guardian: Media. URL: <https://www.theguardian.com/uk/media>
11. Huffington Post: Media. URL: <http://www.huffingtonpost.com/media/>
12. The Fix. URL: <https://thefix.media/>
13. Reliable Sources (CNN). URL: <https://edition.cnn.com/shows/reliable-sources>
14. Інститут демократії імені Пилипа Орлика (ІДПО). URL: <https://idpo.org.ua/>
15. The Ukrainians: Media. URL: <https://theukrainians.org/media/>
16. Телекритика (архів). URL: <http://ua.telekritika.ua/>
17. Європейська обсерваторія журналістики (архів). URL: <https://ua.ejo-online.eu/>
18. Мапа рекомендованих медіа. URL: <https://map.detector.media/>

Фахові журнали з відкритим доступом:

1. Journal of Media Literacy Education (JMLE). Офіційний журнал National Association for Media Literacy Education URL: <https://digitalcommons.uri.edu/jmle/>

2. Media Literacy and Academic Research. Науковий журнал з медіа- та інформаційної грамотності
URL: <https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=2193>

Дослідницькі платформи:

1. Frontiers in Communication
Секція Media Technology and Communication
URL: <https://www.frontiersin.org/journals/communication>
2. Journalism Studies (Taylor & Francis)
URL: <https://www.tandfonline.com/toc/rjos20/current>

Викладач Тетяна ШЛЕМКЕВИЧ